

ЕЛЕКТРОННЕ НАУКОВЕ ФАХОВЕ ВИДАННЯ

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Редакційна колегія

Головний редактор

Величко Олександр Петрович-доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту і права, Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Заступник головного редактора

Вініченко Ігор Іванович-доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки, Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Відповідальний секретар

Кучеренко Ганна Борисівна

Члени редакційної колегії

Багорка Марія Олександрівна-доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри маркетингу, Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Батракова Тетяна Іванівна-кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Запорізький національний університет

Вдовенко Наталія Михайлівна-доктор економічних наук, доцент, завідувач кафедри глобальної економіки, Національний університет біоресурсів і природокористування України

Гончаренко Оксана Володимирівна-доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки, Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Добровольська Олена Володимирівна-доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Кальна-Дубінюк Тетяна Прокопівна-доктор економічних наук, професор, професор кафедри аграрного консалтингу і туризму, Національний університет біоресурсів і природокористування України

Качула Світлана Валентинівна-доктор економічних наук, доцент, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Крючко Леся Станіславівна-кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри маркетингу, Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Кураташвілі Анзор Альфредович-доктор економічних наук, професор факультету Бізнестехнологій, Грузинський технічний університет (Тбілісі, Грузія). Академік і Віце-Президент Міжнародної Академії соціально-економічних наук, Міжнародної Академії політичного менеджменту і Міжнародної Академії Юридичних наук, дійсний член Нью-Йоркської Академії наук

Луцишин Зоряна Орестівна-доктор економічних наук, професор, заступник директора Науково-методичного центру організації навчального процесу, Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Масюк Юлія Володимирівна - кандидат економічних наук, професор, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Мігус Ірина Петрівна-доктор економічних наук, професор, професор кафедри управління фінансово-економічною безпекою, ВНЗ «Університет економіки і права «КРОК»

Наторіна Альона Олександрівна-доктор економічних наук, доцент, професор кафедри торговельного підприємництва та логістики, Київський національний торговельно-економічний університет

Огданська Ольга Дмитрівна-кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародної економіки і світових фінансів, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Павлова Галина Євгеніївна-доктор економічних наук, професор, професор кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою, Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Сітковська Алла Олександрівна-доктор економічних наук, доцент, професор кафедри економіки, Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Тарасова Тетяна Олексіївна-доктор економічних наук, професор кафедри фінансів, аналізу та страхування, Харківський державний університет харчування та торгівлі

Трусова Наталя Вікторівна-доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Таврійський державний агротехнологічний університет, Україна

Фролова Тетяна Олександрівна-доктор економічних наук, професор, професор кафедри міжнародних фінансів, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Череп Олександр Григорович-доктор економічних наук, доцент, професор кафедри економіки, Запорізький національний університет, Україна

Чорна Людмила Олександрівна-доктор економічних наук, професор, професор кафедри управління та адміністрування, Житомирський інститут ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна академія управління персоналом»

Шестаковська Тетяна Леонідівна-кандидат економічних наук, старший викладач кафедри обліку, оподаткування та аудиту, Чернігівський національний технологічний університет

Яременко Людмила Михайлівна-кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»

№ 3 (2024): ЕФЕКТИВНА ЕКОНОМІКА

Опубліковано: 2024-03-19

Статті

- **АУДИТ-ТЕХНОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА**

Ю. В. Великий

- [pdf](#)

- **ВИКОРИСТАННЯ PR-ТЕХНОЛОГІЙ, ІНСТРУМЕНТІВ МЕРЧАНДАЙЗИНГУ ТА НЕЙРОМАРКЕТИНГУ В ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОМУ БІЗНЕСІ**

О. М. Головня

- [pdf](#)

- **ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛІЗАЦІЄЮ АГРОПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ**

І. А. Косач

- [pdf](#)

- **ТЕХНОЛОГІЯ КОМПЛЕКСНОЇ СТАНДАРТИЗАЦІЇ В УПРАВЛІННІ ФІНАНСАМИ В ПРОЦЕСІ ОПТИМІЗАЦІЇ ЛОГІСТИЧНИХ ЛАНЦЮЖКІВ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ЗАКУПІВЕЛЬ**

М. О. Науменко

- [pdf](#)

- **ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА СТРАХОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В КОНТЕКСТІ РЕГУЛЯТОРНИХ ЗМІН**

В. В. Бобиль, О. А. Топоркова, І. Г. Аберніхіна, М. А. Дронь

- [pdf](#)

- **ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ**

Н. М. Бабко, І. О. Севідова

- [pdf](#)

- **ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ**

Л. С. Морозова, І. С. Микитюк

- [pdf](#)

- **УПРАВЛІННЯ ПОДАТКОВИМИ НАДХОДЖЕННЯМИ ДО БЮДЖЕТУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ**

О. Т. Левандівський, І. Ф. Баланюк, Л. С. Сас, М. В. Смушак, О. Ю. Гаврик

- [pdf](#)

- **ФІНАНСОВА ТА ДЕМОГРАФІЧНА БЕЗПЕКА ЄС: ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МІЖ СТАРІННЯМ НАСЕЛЕННЯ ТА ТЕНДЕНЦІЯМИ В УПРАВЛІННІ АКТИВАМИ ІНСТИТУЦІЙНИХ ІНВЕСТОРІВ**

В. В. Токар, К. Д. Савчук

- [pdf \(English\)](#)

- **ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ВИРОБНИЦТВА АКВАКУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ**

В. І. Радько, Н. М. Присяжнюк, Ю. В. Федорук, А. В. Горчанок, О. Л. Гейко

- [pdf](#)

- **ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ ПУБЛІЧНИМИ ФІНАНСАМИ: ПОДАТКОВИЙ АСПЕКТ**

О. В. Глущенко, А. В. Хмельков, О. Ю. Дячек, В. Ю. Бабаєв, С. О. Громов

- [pdf](#)

- **ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ В НЕПРИБУТКОВИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ**

І. Б. Садовська, К. Є. Нагірська

- [pdf](#)

- **ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФІЛІЙ УКРАЇНСЬКОГО ІНСТИТУТУ ЕКСПЕРТИЗИ СОРТІВ РОСЛИН**

О. В. Захарчук, О. П. Попова, Л. М. Коцюбинська, І. Ю. Дубова, О. В. Дмитренко

- [pdf](#)
- [pdf](#)

- **ЗЕМЛЕВПОРЯДНИЙ АСПЕКТ ОЦІНКИ РОЗВИТКУ ЗЕМЕЛЬНОГО УСТРОЮ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД**

Т. М. Прядка

- [pdf](#)

- **ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСУВАННЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

І. О. Гуща, Н. В. Крупко

- [pdf](#)

- **РОЗРОБКА СТРАТЕГІЇ БРЕНДИНГУ ЯК ОБ'ЄКТА ДОСЛІДЖЕННЯ**

М. О. Мельничук, Н. М. Курилова

- [pdf](#)

- **НЕЕФЕКТИВНЕ ВИКОРИСТАННЯ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ У СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ: ТЕОРЕТИКО-ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ**

В. П. Хомутенко, Д. М. Мотигін

- [pdf](#)

- **ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КОМПАНІЙ ЗА РАХУНОК АВТОМАТИЗАЦІЇ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ**

К. М. Пришляк, Ю. С. Семененко

- [pdf](#)

- **ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ**

Є. О. Черняк, І. І. Осташевський, І. І. Кулинич, Д. О. Авраменко

- [pdf](#)

- **ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗДІЙСНЕННЯ КАЗНАЧЕЙСЬКОГО КОНТРОЛЮ В СУЧАСНИХ УМОВАХ**

Т. С. Вітовщик, М. М. Зимоніна

- [pdf](#)

- **СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНІВ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА РЕГІОНАЛЬНІ ВІДМІННОСТІ**

З. І. Кобеля, С. І. Тодорюк, О. Д. Матійчик

- [pdf](#)
- **ОСНОВНІ АСПЕКТИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЗАЛІЗНИЧНИМИ ПЕРЕВЕЗЕННЯМИ УКРАЇНИ**

В. О. Задоя, С. А. Костюк

- [pdf](#)
- **ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ**

А. С. Колесніченко, І. Ю. Литвинов

- [pdf](#)
- **ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІАЛЬНИЙ АПАРАТ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ ЯК ОБ'ЄКТ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ**

Я. І. Мулик, О. В. Кожухівський

- [pdf](#)
- **ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПРИ ФОРМУВАННІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА**

Н. В. Пахота, М. В. Забранський

- [pdf](#)
- **МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЗЕРНОВОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ НА СВІТОВОМУ РИНКУ**

О. В. Пащенко, О. Б. Жарікова, Д. Є. Александров

- [pdf](#)
- **ДІАГНОСТИКА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА: СУТНІСТЬ ТА ЕТАПИ**

О. В. Лега, Т. Б. Прийдак, Л. В. Яловега, О. В. Сіренко, В. Г. Канівець

- [pdf](#)

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2024. № 3.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.3.66>

УДК 658.7:657

Я. І. Мулик,

*к. е. н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Вінницький національний аграрний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8166-2481>*

О. В. Кожухівський,

*аспірант, Вінницький національний аграрний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-8770-3696>*

ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІАЛЬНИЙ АПАРАТ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ ЯК ОБ'ЄКТ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Ya. Mulyk,

*PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Account and Taxation,
Vinnytsia National Agrarian University*

O. Kozhukhivskyi,

Postgraduate student, Vinnytsia National Agrarian University

CONCEPTUAL AND CATEGORICAL APPARATUS OF PUBLIC PROCUREMENT AS AN OBJECT OF ACCOUNTING

Стаття присвячена особливостям понятійно-категоріального апарату публічних закупівель та порядку їх відображення у бухгалтерському обліку. Проведено дослідження впливу системи публічних закупівель на ефективне

використання бюджетних коштів. Проаналізовано нормативне бачення та погляди вчених на поняття «публічні закупівлі», а також суміжних з ним категорій. Досліджено підходи до виокремлення принципів здійснення публічних закупівель. Охарактеризовано категорії замовників та учасників публічних закупівель та порядок їх здійснення залежно від вартості закупівель. Визначено роль бухгалтерського обліку у системі публічних закупівель, який базується на декількох ключових аспектах: фінансовому контролю, дотриманні правил та нормативів, забезпеченні прозорості та відкритості, ефективному управлінні ресурсами. Встановлено, що для бухгалтерського обліку поняття «публічні закупівлі» є достатньо новим і об'єднує певні його елементи, тому у авторах запропоновано схему розуміння взаємозв'язків об'єктів бухгалтерського обліку з об'єктами публічних закупівель.

Procurement activity is one of the most important areas for ensuring the functioning of economic entities financed from budgets of various levels. In conditions of economic instability, the public procurement system is an important tool for regulating socio-economic processes. This system is constantly being improved and is an important factor that can contribute to the sustainable development of the national economy and the strengthening of international economic cooperation. Public procurement is one of the forms of state regulation, which contributes to saving budget funds and meeting the needs of the state and business entities. Transparent and efficient public procurement promotes economic growth and opens up new business opportunities.

In connection with the change in approaches to the conduct of public procurement procedures and their organization in general, which was marked by the adoption of new normative legal acts, the problems arising from the application of the latter are relevant and require detailed research.

The article is devoted to the peculiarities of the conceptual and categorical apparatus of public procurement and the order of their reflection in accounting. A study of the impact of the public procurement system on the effective use of budget

funds was conducted. The normative vision and views of scientists on the concept of “public procurement” and related categories are analyzed. Approaches to distinguishing the principles of public procurement have been studied. The categories of participants in public procurement and the order of their implementation depending on the value of procurement are characterized. The role of accounting in the public procurement system is determined, which is based on several key aspects: financial control, compliance with rules and regulations, ensuring transparency and openness, effective management of resources. It was established that for accounting, the concept of “public procurement” is quite new and combines certain of its elements, therefore the authors proposed a scheme for understanding the relationships between accounting objects and public procurement objects.

Ключові слова: закупівлі, державні закупівлі, публічні закупівлі, бюджетні кошти, державні замовлення, тендер, конкурсні торги, принципи закупівель.

Keywords: *procurement, state procurement, public procurement, budget funds, state orders, tender, competitive bidding, principles of procurement.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. В умовах економічної нестабільності система публічних закупівель є важливим інструментом для регулювання соціально-економічних процесів. Ця система постійно удосконалюється і виступає важливим фактором, який може сприяти сталому розвитку національної економіки та зміцненню міжнародної економічної співпраці. Публічні закупівлі є однією з форм державного регулювання, яка сприяє економії бюджетних коштів та задоволенню потреб держави та суб'єктів господарювання. Прозорі та ефективні публічні закупівлі сприяють економічному зростанню та відкривають нові можливості для бізнесу.

Понятійно-категоріальний апарат сфери публічних закупівель відіграє ключову роль у бухгалтерському обліку, забезпечуючи систематизацію та

стандартизацію термінології, необхідної для точного фінансового відображення операцій з ними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання публічних закупівель залишається актуальним протягом значного проміжку часу. Увагу науковців сьогодні привертає відсутність чіткого визначення та єдиної інтерпретації термінів у сфері публічних закупівель може призвести до розбіжностей та непорозумінь у фінансовій звітності, а також недоліки у бухгалтерському обліку публічних закупівель можуть створювати ризики корупції та неправомірного використання бюджетних коштів. Науковцями, які розглядають проблематику публічних закупівель є: Акімова О.В., Афанасієв Р.В., Василець К.К., Висоцька І.Б., Висоцький В.М., Грузький Ю.О., Зdirко Н.Г., Іванюк О.В., Квач В.Ю., Колотій В.М., Кравець І.В., Критенко О.О., Лаговська О.А., Левон С.Б., Легенчук С.Ф., Лісніченко О.О., Мулик Т.О., Мулик Я.І., Новаковець В.М., Одарченко А.М., Свірко С.В., Смиричинський В.В., Томчук О.Ф., Трушковський В.К., Юсова К.М. та інші.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає у дослідженні понятійно-категоріального апарату публічних закупівель та їх визначенні як об'єкту бухгалтерського обліку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Публічні закупівлі вважаються інструментом, що посилює звітність та прозорість у сфері публічного управління та адміністрування, знижує рівень корупції під час здійснення закупівель та поліпшує бізнес-клімат у державі [1, с. 177].

У сучасній науковій літературі існують різноманітні підходи до розуміння сутності закупівель за бюджетні кошти, наприклад, «конкурсні торги», «тендер», «державне замовлення», «державні закупівлі», «прок'юремент», та «публічні закупівлі», що відображають різні аспекти здійснення відповідної діяльності.

Термін «публічні закупівлі» з'явився відносно недавно, наприкінці 2015 року, коли було прийнято Закон України «Про публічні закупівлі» [2].

Так, згідно цього Закону, публічна закупівля – придбання замовником товарів, робіт і послуг у порядку, встановленому цим Законом [2].

У дослідженнях більшості науковців поняття «публічні закупівлі» ототожнюється із поняттям «державні закупівлі» і лежать в площині відкритої процедури купівлі товарів та послуг від імені державного органу, урядового відомства, підприємства, тощо.

В. Новаковець пропонує розглядати державні закупівлі у вузькому та широкому розумінні. Так у вузькому (з фінансово-правової точки зору) – як специфічний інструмент фінансово-правового регулювання правовідносин щодо формування, раціонального розподілу та ефективного використання публічних фондів коштів, що застосовується у процесі реалізації публічного інтересу при придбанні товарів, робіт і послуг за публічні кошти; у широкому – як публічні закупівлі – сукупність суспільних правовідносин, що виникають у процесі задоволення замовником публічних потреб у товарах, роботах і послугах за публічні кошти у порядку, встановленому законодавством України [13, с. 15].

Таблиця 1. Підходи до визначення поняття «публічні закупівлі» та суміжних з ним категорій

Автор (и)	Визначення
Конкурсні торги	
Л.П. Батенко, О.А. Загородніх, В.В. Ліщинський	спосіб розміщення замовлення на постачання товарів, виконання робіт, надання послуг, при якому замовник або організатор конкурсу в той чи інший спосіб штучно створює умови для конкурентної боротьби між постачальниками-учасниками конкурсу за замовлення з метою вибору найкращих умов придбання необхідних товарів, робіт, послуг [3, с. 67].
В.М. Колотій	спосіб видачі замовлень на постачання товарів, закупівлю послуг або видачу підрядів на проведення певних робіт за заздалегідь оголошених у спеціальному документі умовах, що передбачають залучення до певного терміну на принципах змагання пропозицій декількох учасників торгів з метою забезпечення найбільш вигідних умов угоди для їхнього організатора [4, с. 24].
Тендер (торги)	
А.М. Одарченко, О.О. Лісніченко, К.К. Василець.	здійснення конкурентного відбору учасників з метою визначення переможця торгів згідно з процедурами, установленими цим Законом (крім переговорної процедури закупівлі) [5, с. 8].

Продовження таблиці 1.

Автор (и)	Визначення
Прок'юремент	
В. Смирчинський	конкурсна система закупівлі продукції в ринковій економіці, що базується на принципах гласності проведення торгів, справедливості товарного обміну, економічності, ефективності та підзвітності обмінних операцій, обов'язковості виконання контрактних умов [6, с. 12].
С.Б. Левон	систему методів і прийомів закупівель, які дозволяють задовольнити першочергові потреби соціально-економічного розвитку країни в умовах конкуренції, що зменшує витрати держави при здійсненні таких закупівель [7]
Державні закупівлі	
О.А. Лаговська, С.Ф. Легенчук, С.В. Свірко	це придбання продуктів і послуг, необхідних державним організаціям для виконання своїх функціональних завдань [8, с. 57]
О.О. Критенко	певна, регламентована законодавством діяльність держави з придбання товарів, робіт і послуг з найбільшою ефективністю й найменшими витратами для забезпечення діяльності держави та впливу на розвиток галузей національної економіки й зміцнення соціальної політики [9, с. 25]
Публічні закупівлі	
Н.Г. ЗDIRKO	сукупність відносин між учасниками та замовниками з приводу прозорого придбання останніми товарів, робіт послуг у відповідності до державних замовлень (річного плану) з дотриманням принципів максимальної економії ефективності при умові рівності та добросовісної конкуренції [10].
К.М. Юсова, О.В. Акімова	врегульована законодавством процедура придбання на конкурентній основі замовником товарів, робіт і послуг за публічні кошти, що передбачає досягнення ефективності їх використання та забезпечення їх економії через відкриту конкуренцію між постачальниками товарів/виконавцями робіт і послуг [11, с. 38].
В.Ю. Квач, Р.В. Афанасієв	процес придбання замовником товарів, робіт, послуг, необхідних для його повного та ефективного функціонування, який відбувається у визначеному законодавством про публічні закупівлі порядку, у межах добросовісної конкуренції з метою забезпечення ефективності та максимальної економії державних коштів [12, с. 886]

Джерело: систематизовано авторами на основі [3-12]

Внаслідок аналізу основної теоретичної інформації щодо сутності публічних закупівель можна зазначити, що термін «публічні закупівлі» є введеним недавно. На сьогодні існує ступінь непорозуміння та ототожнення основних понять і термінів не тільки в науковій літературі, а й у нормативно-правових документах. Це, на нашу думку, має негативний вплив на організацію та реалізацію закупівельного законодавства в Україні.

Ефективне функціонування системи публічних закупівель в Україні є необхідною умовою для формування стійкої економіки ще й тому, що їх обсяг становить значну частку ВВП. За даними Світового Банку, публічні закупівлі займають близько 10-15% світового ВВП.

Гарантією ефективного здійснення публічних закупівель є дотримання принципів, за допомогою яких здійснюється державне регулювання закупівельного процесу. Принципами здійснення електронних закупівель в Україні є: добросовісна конкуренція серед учасників; максимальна економія, ефективність та пропорційність; відкритість та прозорість на всіх стадіях закупівель; недискримінація учасників та рівне ставлення до них; об'єктивне та неупереджене визначення переможця процедури закупівлі/спрощеної закупівлі; запобігання корупційним діям і зловживанням [2].

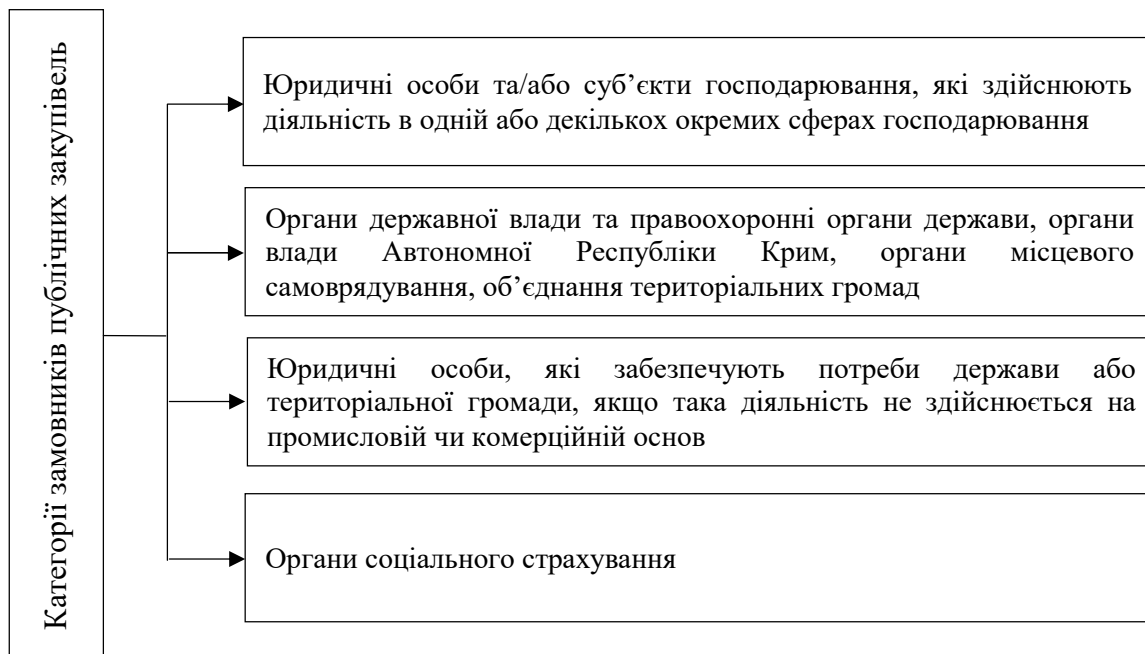
Н.Г. Здирко, досліджуючи принципи публічних закупівель, умовно поділяє їх на три групи: організаційні, етичні та результативні. На думку автора, організаційні принципи регулюють процес організації закупівель і забезпечують мету та результат закупівельної діяльності; етичні принципи регулюють відносини між замовниками та учасниками, між державою та учасниками, а також між державою та замовниками; принципи результативності сприяють задоволенню потреб держави та державних замовників учасників, а також громадськості [14, с. 233].

Ю.О. Грузький пропонує закріпити в Законі України «Про публічні закупівлі» наступні принципи публічних закупівель: добросовісної конкуренції та рівності; максимальної ефективності; відкритості та прозорості; екологічності [15, с. 60]. Автор наголошує на тому, що принципи, які спрямовані на забезпечення рівності та справедливості під час проведення закупівельних процедур, мають бути об'єднані в принцип добросовісної конкуренції та рівності, адже принципи добросовісної конкуренції серед учасників, недискримінації учасників та рівного ставлення до них, об'єктивного та неупередженого визначення переможця процедури закупівлі, адже вони є взаємопов'язаними, взаємозалежними та мають похідний характер, тому їх недоцільно розглядати як окремі принципи публічних закупівель [15, с. 61].

У контексті розуміння та забезпечення виконання принципу

максимальної ефективності варто звернути увагу на те, що кінцевою метою публічних закупівель є задоволення суспільних потреб, а не конкретного замовника. Ефективність закупівель та економія бюджетних коштів мають позначатись на рівні життя громадян держави та відображати умови доступу до державних сервісів. Принцип відкритості та прозорості корелюється з вищенаведеними двома принципами, оскільки відкриті для всіх та прозорі процедури забезпечують розвиток добросовісної конкуренції, що має наслідком досягнення максимального ефекту (оптимального співвідношення ціни та якості в закупівельній процедурі). Доповнення цих принципів публічних закупівель принципом екологічності пояснюється необхідністю впровадження «зелених» критеріїв під час проведення закупівельних процедур, а також надання їм переваг щодо закупівель, які недостатньо враховують екологічну складову частину [15, с. 61].

При аналізі питань публічних закупівель, важливо звернути увагу на термінологічні аспекти, що стосуються замовників, які виступають у якості суб'єктів закупівель та мають специфічні характеристики. Ці суб'єкти здійснюють закупівлю товарів, робіт і послуг згідно з чинним законодавством. Виділяються чотири основні категорії замовників, які наведені на рис. 1.

**Рис. 1. Категорії замовників публічних закупівель згідно
Закону України «Про публічні закупівлі»**

Джерело: побудовано авторами на основі [2]

Відповідно до Закону України «Про публічні закупівлі» [2], виокремлюють три узагальнені стадії процесу публічних закупівель (рис. 2).

Поняття публічних закупівель стосується всіх трьох стадій. Незважаючи на те що нормативні правила регулюють більшою мірою другий етап, усі три етапи потрібно розглядати як взаємопов'язані фази єдиного «циклу закупівлі».

Щоправда, якщо ідентифікація потреби в закупівлі та адміністрування договору стосується виключно інтересів підприємства, то процес розміщення оголошення, проведення торгів та підписання договору торкається публічних інтересів. Саме тому другий етап публічних закупівель має чітке нормативне регулювання [16, с. 14].

Рис. 2. Стадії процесу публічних закупівель

Джерело: побудовано авторами на основі [2]

Для розуміння процесу здійснення публічних закупівель, важливо також знати, хто в них бере участь (табл. 2). Невід'ємною частиною процедури публічних закупівель мають бути контроль за дотриманням правил та відповідальність за їх часткове або повне порушення. Наразі відповідальність у сфері державних торгів частіше всього адміністративна або дисциплінарна та поширюється на уповноважених осіб та членів тендерного комітету [18]. Частиною 3 ст. 7 Закону України «Про публічні закупівлі» контроль у сфері публічних закупівель покладено на Антимонопольній комітет України, Рахункову палату та Державну аудиторську службу [18].

Починаючи з 2015 року в Україні проводиться реформа публічних закупівель, а також поетапне приведення законодавства України до норм *acquis* Європейського Союзу на виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [19].

Таблиця 2. Характеристика учасників публічних закупівель

Учасник	Характеристика
Замовник	переважно це бюджетна установа, яка оголошує закупівлю потрібних їй товарів, робіт чи послуг;
Учасник	бізнес, який хоче продати державі ті самі товари, роботи чи послуги і бере участь у конкурентних торгах;
Постачальник	переможець торгів, який підписує договір із Замовником;
Майданчик	електронна платформа, за допомогою якої Учасник може доєднатися до торгів на Prozorro. Її створюють та адмініструють приватні підприємці. Інформація на всіх майданчиках однакова, вона миттєво синхронізується — це контролює ДП «Прозорро». Платформи отримують гроші за обслуговування/транзакції — тому кожна з них намагається залучити якомога більше клієнтів і постійно покращує сервіс. Самостійно державі було б нереально створити якісний продукт і надійно його підтримувати;
Органи контролю / контролюючі органи	сукупність державних інституцій, які дотичні до контролю процесів у Prozorro. Загалом координацією реформи займається Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства; Державна аудиторська служба контролює закупівлі на наявність порушень та корупції; інколи в гру вступають Антимонопольний комітет, Рахункова палата, Національна поліція і навіть СБУ;
Громадські організації	сукупність громадських організацій та активістів, які стежать за всім, що відбувається у Prozorro, у якості незалежних експертів.

Джерело: узагальнено автором на основі [17]

Метою реформи публічних закупівель в Україні є підвищення прозорості, конкурентності та професійності закупівель, а також поетапне приведення системи публічних закупівель України у відповідність із стандартами Європейського Союзу [19].

Завдяки реформі публічні закупівлі переведено з «паперового» в «електронний» формат та здійснюються з використанням електронної системи закупівель. А для закупівель, які здійснюються без використання електронної системи, необхідно обов'язково оприлюднити в електронній системі закупівель звіт про договір про закупівлю. Таким чином, вся інформація про закупівлі за

публічні кошти знаходиться в електронній системі закупівель у вільному доступі [19].

Слід зазначити, що Уряд реагує на запит громадськості стосовно удосконалення діючої системи публічних закупівель. Так, президентом України В. Зеленським на початку вересня 2019 був підписаний Закон України «Про публічні закупівлі» № 114-IX в новій редакції, який був ухвалений парламентом 19 вересня 2019 р. Зміни, внесені до даного закону, були засновані на врахуванні недоліків.

Зокрема, згідно з Законом, використання електронної системи ProZorro стає обов'язковим для здійснення державних закупівель вартістю від 50 тис. грн (раніше поріг був від 200 тис. грн.). Закон у новій редакції зобов'язує замовника надавати звіти у систему ProZorro про всі закупівлі вартістю від 1 копійки (раніше – від 50 тисяч гривень) (табл. 3) [20].

Таблиця 3. Порядок здійснення публічних закупівель залежно від вартості закупівель

Вартісні пороги публічних закупівель	Особливості проведення публічних закупівель
Менше ніж 50 тис. грн	Публічні закупівлі здійснюються шляхом: – укладання прямого договору; – з використанням електронної системи ProZorro.
Вартість товарів та послуг від 50 тис. грн. до 200 тис. грн. Вартість робіт від 1,5 млн грн.	Публічні закупівлі здійснюються шляхом: – укладання прямого договору, але з обов'язковим оприлюдненням звіту про укладені договори в системі електронних закупівель; – з використання електронної системи ProZorro.
Вартість товарів та послуг від 200 тис. грн. до 133 тис. євро. Вартість робіт від 1,5 млн грн до 5150 тис. євро	Публічні закупівлі здійснюються з використанням електронної системи ProZorro: – проведення відкритих торгів; – проведення конкурентного діалогу; – проведення переговорної процедури.
Вартість товарів та послуг від 133 тис. євро. Вартість робіт від 5150 тис. євро	Публічні закупівлі здійснюються з використанням електронної системи ProZorro: – проведення відкритих торгів із оприлюдненням англійською мовою; – проведення конкурентного діалогу; – проведення переговорної процедури.

Джерело: [16]

Роль бухгалтерського обліку у системі публічних закупівель є надзвичайно важливою і має декілька ключових аспектів:

1) фінансовий контроль – бухгалтерський облік дозволяє вести детальний фінансовий контроль за всіма транзакціями, пов'язаними з публічними закупівлями. Це включає контроль за витратами, реєстрацію фінансових операцій та створення фінансової звітності.

2) дотримання правил та нормативів – бухгалтерський облік допомагає забезпечити дотримання встановлених законодавством нормативів та правил у сфері публічних закупівель. Це включає відстеження витрат відповідно до встановлених процедур та контроль за використанням бюджетних коштів.

3) забезпечення прозорості та відкритості – бухгалтерський облік в публічних закупівлях допомагає забезпечити прозорість та відкритість у фінансових операціях. Це робиться шляхом ведення документації та створення звітності, які доступні для перевірки та аналізу сторонніми зацікавленими особами.

4) ефективне управління ресурсами – бухгалтерський облік допомагає управляти ресурсами, визначаючи оптимальні стратегії закупівель, витрат та фінансових ресурсів. Це дозволяє забезпечити ефективне використання бюджетних коштів та досягнення максимального соціально-економічного ефекту від публічних закупівель.

Для бухгалтерського обліку поняття публічних закупівель є достатньо новим і об'єднує певні його елементи. Взаємозв'язок об'єктів бухгалтерського обліку з об'єктами публічних закупівель показано на рис. 3.

Отже, в бухгалтерському обліку для управління публічними закупівлями доцільно розглядати їх як комплекс елементів, які підлягають обліку. Своєю чергою, предмет закупівлі відповідно до ст. 1 Закону України «Про публічні закупівлі» – це товари, роботи чи послуги, що закуповуються замовником у межах єдиної процедури закупівлі, щодо яких учасникам дозволяється подавати тендерні пропозиції або пропозиції на переговорах (у разі застосування переговорної процедури закупівлі) [18].

Упродовж 2022 року і на даний момент, умови воєнного стану нещадно впливають на порядок проведення закупівель, що постійно зазнає змін. Фахівці з публічних закупівель активно слідкують за останніми змінами у законодавстві та продовжують вивчати, як практично застосовувати нові вимоги, зокрема у сфері оборонних закупівель.

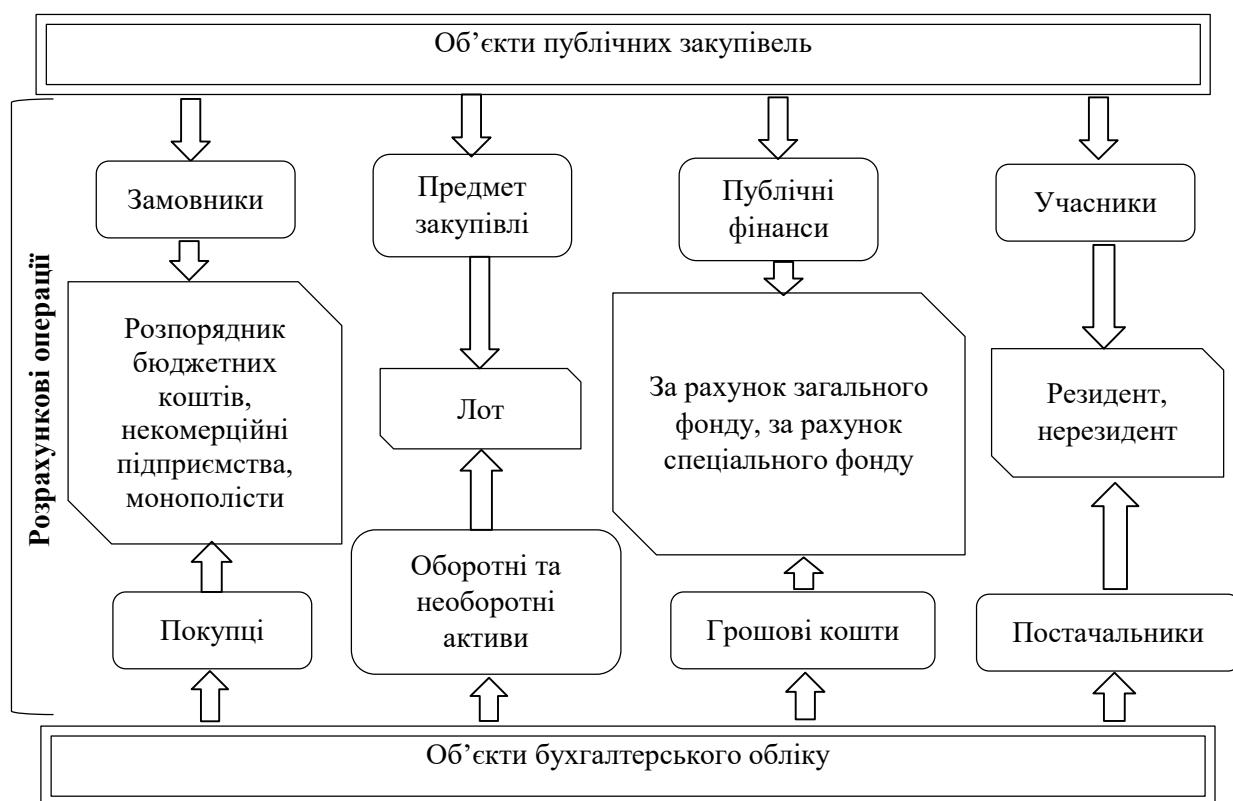

Рис. 3. Взаємозв'язок об'єктів бухгалтерського обліку з об'єктами публічних закупівель

Джерело: розроблено авторами

Деякі зміни у законодавстві про публічні закупівлі стали зручним інструментом, що спрощує механізм проведення закупівель, тоді як інші зміни викликають різноманітні думки та потребують подальшої налагодженості.

Зауважимо, що Закон України «Про публічні закупівлі» не втратив чинності, однак на період дії правового режиму воєнного стану введено тимчасові обмеження та особливості діяльності органів державної влади, які припиняться через 90 днів після закінчення або скасування дії правового

режиму воєнного стану. Отже, замовники, що зобов'язані проводити закупівлі відповідно до положень вказаного Закону, керуються його нормами, але з урахуванням положень передбачених Особливостями здійснення публічних закупівель на період дії правового режиму воєнного стану та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

Проведене дослідження понятійно-категоріального апарату публічних закупівель дозволило зробити наступні висновки:

- встановлено, що термін «публічні закупівлі» є введеним недавно. На сьогодні існує ступінь непорозуміння та ототожнення основних понять і термінів не тільки в науковій літературі, а й у нормативно-правових документах. Це, на нашу думку, має негативний вплив на організацію та реалізацію закупівельного законодавства в Україні;

- охарактеризовано результативність реформи публічних закупівель та представлено порядок здійснення публічних закупівель залежно від їх вартості;

- визначено, що бухгалтерський облік відіграє важливу роль у системі публічних закупівель, забезпечуючи фінансовий контроль, дотримання правил та нормативів, прозорість та відкритість, а також ефективне управління ресурсами;

- обґрунтовано, що в бухгалтерському обліку для управління публічними закупівлями доцільно розглядати їх як комплекс елементів, які підлягають обліку, тому авторами запропоновано схему взаємозв'язку об'єктів бухгалтерського обліку з об'єктами публічних закупівель.

Література

1. Мулик Т.О., Томчук О.Ф., Мулик Я.І. Аналітичні інструменти для контролю та моніторингу публічних закупівель. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2020. № 3 (53). С. 173-192. DOI: 10.37128/2411-4413-2020-3-13

2. Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12.2015 р. № 922-VIII (Редакція від 01.01.2023, підстава – 850-IX). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text> (дата звернення: 25.01.2024).

3. Батенко Л.П., Загородніх О.А., Ліщинська В.В. Управління проектами: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2004. 231 с.

4. Колотій В.М. Специфіка ринку державних закупівель. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2003. № 3. С. 24-27.

5. Одарченко А.М., Лісниченко О.О., Василець К.К. Опорний конспект лекцій «Публічні закупівлі». Харків: ХДУХТ, 2018. 99 с.

6. Смиричинський В.В. Прок'юремент як механізм формування конкурентоспроможного ринку державних закупівель європейського типу в Україні. *Конкуренція. Вісник Антимонопольного Комітету України*. 2004. № 4. С. 11-16

7. Левон С.Б. Понятійно-категоріальний апарат дослідження системи управління публічними закупівлями. *Науковий вісник: Державне управління*. 2020. № 3(5). С. 150–164. DOI: [https://doi.org/10.32689/2618-0065-2020-3\(5\)-150-164](https://doi.org/10.32689/2618-0065-2020-3(5)-150-164)

8. Лаговська О.А., Легенчук С.Ф., Свірко С.В. Державні закупівлі в Україні: аналіз переваг і недоліків. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2021. Вип. 2 (49). С. 56-60. DOI: [http://dx.doi.org/10.26642/pbo-2021-2\(49\)-56-60](http://dx.doi.org/10.26642/pbo-2021-2(49)-56-60)

9. Критенко О.О. Теоретичні підходи до визначення поняття “державні закупівлі”. *Вісник Академії митної служби України. Серія: Державне управління*. 2014. № 1. С. 19-26

10. Здирко Н.Г. Теоретичні підходи до визначення поняття “публічні закупівлі”. *Ефективна економіка*. 2019. № 12. DOI: 10.32702/2307-2105-2019.12.108. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2019/110.pdf (дата звернення: 04.02.2024).

11. Юсова К.М., Акімова О.В. Корупційні прояви у системі публічних

закупівель та їх класифікація. *Підприємництво та інновації*. 2020. № 11–1. С. 37–42.

12. Квач В.Ю, Афанасієв Р.В. Загальнотеоретичні положення про публічні закупівлі: поняття та призначення. *Молодий вчений*. 2017. № 11. С. 884-887.

13. Новаковець В.М. Фінансово-правовий механізм регулювання державних закупівель: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2012. 22 с.

14. Здирко Н.Г. Принципи здійснення публічних закупівель в Україні. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2020. Т. 31 (70). № 1. С. 231–237. DOI: <https://doi.org/10.32838/2523-4803/70-1-39>

15. Грузький Ю.О. Система принципів здійснення публічних закупівель. *Причорноморські економічні студії*. 2021. Вип. 71. С. 55-62. DOI: <https://doi.org/10.32843/bses.71-8>

16. Висоцька І.Б., Висоцький В.М. Публічні закупівлі в Україні: сутність, необхідність та особливості проведення. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна*. 2018. № 1. С. 12-22.

17. Публічні закупівлі для новеньких. URL: <https://ti-ukraine.org/blogs/publiczni-zakupivli-dlya-novenkyh/> (дата звернення: 25.01.2024).

18. Кравець І.В., Іванюк О.В. Трушковський В.К. Теорія та практика публічних закупівель. *Ефективна економіка*. 2021. № 2. DOI: 10.32702/2307-2105-2021.2.95. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2021/97.pdf (дата звернення: 02.02.2024).

19. Інформація про реформу публічних закупівель. Міністерство економіки України. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=1197d60b-5c7b-45ef-bf3a-e08d4cf11cba&title=InformatsiiaProReformupublichniZakupivli> (дата звернення: 04.02.2024).

20. Про внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі» та деяких інших законів України щодо здійснення моніторингу закупівель: Закон України від 21.12.2017 року № 2265-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2265-19#Text> (дата звернення: 02.02.2024).

21. Про оборонні закупівлі: Закон України від 16 серпня 2022 р. № 2526-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/808-20#Text> (дата звернення: 19.01.2024).

References

1. Mulyk ,T.O., Tomchuk, O.F., Mulyk, Ya.I. (2020), “Analytical tools for control and monitoring of public procurement”, *Ekonomika, finansy, menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky*, vol. 3, no. 53, pp. 173-192. DOI: 10.37128/2411-4413-2020-3-13

2. The Verkhovna Rada of Ukraine (2015), The Law of Ukraine “On public procurement”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text> (Accessed 25 January 2024).

3. Batenko, L.P., Zahorodnikh, O.A. and Lishchynska, V.V. (2004), *Upravlinnia proektamy* [Project management: training], KNEU, Kyiv, Ukraine.

4. Kolotii, V.M. (2003), “The specifics of the public procurement market”, *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini*, vol. 3, pp. 24-27.

5. Odarchenko, A.M., Lisnichenko, O.O. and Vasylets, K.K. (2018), *Opornyi konspekt lektsii “Publichni zakupivli”* [Reference synopsis of lectures “Public Procurement”], KhDUKht, Kharkiv, Ukraine.

6. Smyrychynskiy, V.V. (2004), “Procurement as a mechanism for forming a competitive European-style public procurement market in Ukraine”, *Konkurentsia. Visnyk Antymonopolnoho Komitetu Ukrainy*, vol. 4, pp. 11-16

7. Levon, S.B. (2020), “Conceptual-categorical apparatus for the study of the public procurement management system”, *Naukovyi visnyk: Derzhavne upravlinnia*,

vol. 3, no. 5, pp. 150-164. DOI: [https://doi.org/10.32689/2618-0065-2020-3\(5\)-150-164](https://doi.org/10.32689/2618-0065-2020-3(5)-150-164)

8. Lahovska, O.A., Lehenchuk, S.F. and Svirko, S.V. (2021), “Public procurement in Ukraine: analysis of advantages and disadvantages”, *Problemy teorii ta metodolohii bukhhalterskoho obliku, kontroliu i analizu*, vol. 2, no. 49, pp. 56-60. DOI: [http://dx.doi.org/10.26642/pbo-2021-2\(49\)-56-60](http://dx.doi.org/10.26642/pbo-2021-2(49)-56-60)

9. Krytenko, O.O. (2014), “Theoretical approaches to the definition of the concept of “state procurement””, *Visnyk Akademii mytnoi sluzhby Ukrainy. Serii: Derzhavne upravlinnia*, vol. 1, pp. 19-26.

10. Zdyrko, N.H. (2019), “Theoretical approaches to defining the concept of “public procurement”, *Efektivna ekonomika*, vol. 12, available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2019/110.pdf (Accessed 4 February 2024). DOI: 10.32702/2307-2105-2019.12.108

11. Yusova, K.M. and Akimova, O.V. (2020), “Manifestations of corruption in the public procurement system and their classification”, *Pidpriumnytstvo ta innovatsii*, vol. 11–1, pp. 37–42.

12. Kvach, V.Yu. and Afanasiiev, R.V. (2017), “General theoretical provisions on public procurement: concept and purpose”, *Molodyi vchenyi*, vol. 11, pp. 884-887.

13. Novakovets, V.M. (2012), “Financial and legal mechanism of regulation of public procurement”, Abstract of Ph.D. dissertation, administrative law and process; finance law; information law, Kyiv, Ukraine.

14. Zdyrko, N.H. (2020), “Principles of public procurement in Ukraine”, *Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu imeni V.I. Vernadskoho. Serii: Ekonomika i upravlinnia*, vol. 31 (70), no. 1, pp. 231–237. DOI: <https://doi.org/10.32838/2523-4803/70-1-39>

15. Hruzkyi, Yu.O. (2021), “System of principles of public procurement”, *Prychornomorski ekonomichni studii*, vol. 71, pp. 55-62. DOI: <https://doi.org/10.32843/bses.71-8>

16. Vysotska, I.B. and Vysotskyi, V.M. (2018), “Public procurement in Ukraine: essence, necessity and peculiarities of conducting”, *Naukovyi visnyk*

Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav. Serii ekonomichna, vol. 1, pp. 12-22.

17. Transparency International Ukraine (2024), “Public procurement for newcomers”, available at: <https://ti-ukraine.org/blogs/publiczni-zakupivli-dlya-novenkyh/> (Accessed 25 January 2024).

18. Kravets, I.V., Ivaniuk, O.V. and Trushkovskiy, V.K. (2021), “Theory and practice of public procurement”, *Efektivna ekonomika*, vol. 2, available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2021/97.pdf (Accessed 2 February 2024). DOI: 10.32702/2307-2105-2021.2.95

19. Ministry of Economy of Ukraine (2024), “Information on public procurement reform”, available at: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=1197d60b-5c7b-45ef-bf3a-e08d4cf11cba&title=InformatsiiaProReformupublichniZakupivli> (Accessed 4 February 2024).

20. The Verkhovna Rada of Ukraine (2017), The Law of Ukraine “On amendments to the Law of Ukraine “On Public Procurement” and some other laws of Ukraine regarding the implementation of procurement monitoring”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2265-19#Text> (Accessed 2 February 2024).

21. The Verkhovna Rada of Ukraine (2022), The Law of Ukraine “On defense procurement”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/808-20#Text> (Accessed 19 January 2024).

Стаття надійшла до редакції 29.02.2024 р.